

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยเชิงบรรยาย (Discriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความผูกพันต่อทารกในครรภ์ของมารดานอกสมรส โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านมารดา ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล อัตมโนทัศน์ ความวิตกกังวล และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกับความผูกพัน ต่อทารกในครรภ์ของมารดานอกสมรส กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดานอกสมรสครรภ์แรก ตั้งครรภ์ปกติ อายุครรภ์ระหว่าง 20-40 สัปดาห์ ที่มาพักอาศัยในสถานพักพิงชั่วคราว ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ และเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม- สิงหาคม 2542 จำนวน 89 คน เก็บข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา จากผู้ทรงคุณวุฒิ และหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยหา ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ ในการคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และค่าความสัมพันธ์ (ไคสแคว์)

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 89 คน พบว่า ในด้านอายุ กลุ่มตัวอย่างที่พบมากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 20-30 ปี (ร้อยละ 57.30) รองลงมาคือ อายุ 13-19 ปี (ร้อยละ 24.72) อายุ 31-40 ปี (ร้อยละ 17.98) ในด้านระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่พบมากที่สุดอยู่ในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 44.94) รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 42.70) ระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 12.36) ในด้านฐานะทางเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างที่พบมากที่สุดส่วนใหญ่มิรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2,000 บาท (ร้อยละ 70.8) รองลงมา คือ รายได้ 2,001-4,000 บาท (ร้อยละ 13.5) รายได้ 4,001-6,000 บาท (ร้อยละ 6.7) รายได้สูงกว่า 6,000 บาท (ร้อยละ 9.0)

2. ความผูกพันต่อทารกในครรภ์ของมารดานอกสมรส โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความผูกพันต่อทารกในครรภ์ด้านการอุทิศตนเพื่อทารกในครรภ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับทารกในครรภ์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านมารดา ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล อัตมโนทัศน์ ความวิตกกังวล และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกับความผูกพันต่อทารกในครรภ์ของมารดานอกสมรส ได้ข้อค้นพบตามสมมติฐานดังนี้

3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ กับความผูกพันต่อทารกในครรภ์ของมารดานอกสมรส พบว่า อายุ และระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อทารกในครรภ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .1925$ และ $.2095$ ตามลำดับ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ส่วนฐานะทางเศรษฐกิจพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อทารกในครรภ์ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์กับความผูกพันต่อทารกในครรภ์ของมารดานอกสมรส พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อทารกในครรภ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .4445$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความวิตกกังวลกับความผูกพันต่อทารกในครรภ์ของมารดานอกสมรส พบว่า มีความสัมพันธ์ทางลบกับความผูกพันต่อทารกในครรภ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = -.2304$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

3.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกับความผูกพันต่อทารกในครรภ์ของมารดานอกสมรส พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อทารกในครรภ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .3706$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

ในการนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอเรียงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยจะแยกการอภิปรายออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความผูกพันต่อทารกในครรภ์ของมารดานอกสมรส

จากผลการวิจัย พบว่า ความผูกพันต่อทารกในครรภ์ของมารดานอกสมรสโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74) อธิบายได้ว่าในมารดาตั้งครรถ์นอกสมรสนั้น ต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตจากการไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ต้องอดทนต่อคำติฉินนินทา บางรายครอบครัวไม่ยอมรับ ทำให้ประสบปัญหาเศรษฐกิจ ส่งผลให้มารดานอกสมรสเกิดความคับข้องใจ เครียด วิตกกังวล อับอาย ทำให้จิตใจเป็นทุกข์ ท้อแท้ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ยอมรับในบทบาทของมารดา บางรายอาจรู้สึกว่าการทารกในครรภ์ทำให้ตนเองพบกับความลำบากก่อให้เกิดความรู้สึกและทัศนคติไม่ดีต่อการตั้งครรถ์ ไม่ยอมรับการตั้งครรถ์ครั้งนี้ ส่งผลให้ไม่สนใจดูแลสุขภาพของตนเอง และทารกในครรภ์ มีแนวโน้มขาดการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับทารกได้ ตลอดจนมีพัฒนาการในการสร้างความผูกพันน้อยจนถึงไม่สามารถสร้างความผูกพันกับทารกในครรภ์ได้เลย ตั้งแต่ระยะตั้งครรถ์ไปจนถึงหลังคลอด ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะเป็นมารดาตั้งครรถ์นอกสมรส แต่จากการที่ได้พักอาศัยในที่พักรชั่วคราวซึ่งเป็นสถานที่หลบจากสังคมที่เคยอยู่ระยะหนึ่ง และมีเจ้าหน้าที่ดูแลเอาใจใส่ ทำให้มารดานอกสมรสมีโอกาสทบทวนปัญหาของตนเอง และได้พบกับบุคคลที่มีปัญหาล้ายกัน รวมทั้งได้รับการยอมรับจากบุคคลในที่พักรชั่วคราว ส่งผลให้เกิดความรู้สึกเริ่มยอมรับการตั้งครรถ์ สนใจดูแลสุขภาพของตนเองและของทารกในครรภ์ ทำให้เกิดความรักความผูกพัน ระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ แคปแลน (Caplan, 1974 cited in Wortman and Conway, 1985) พบว่า การช่วยเหลือสนับสนุน ด้านอารมณ์ เป็นตัวช่วยลดความเครียด ซึ่งมีผลต่อร่างกายและจิตใจ โดยทำให้บุคคลเพิ่มความสามารถต่อปัญหาได้มากขึ้น ทำให้ปรับตัวได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม โดยเฉพาะการปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดาและการสร้างความรักความผูกพันกับทารกในครรภ์ ตรงกับผลการศึกษาของ ซาลาซา (Zalaza, 1991 อ้างถึง วิมนต์ วันชนะนาพร, 2541) ที่พบว่า การปฏิบัติตนของบุคคลเพื่อให้อุณหภูมิ

ได้นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยสิ่งแวดล้อม และเนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้พบว่าอายุของมารดานอกสมรส อยู่ในช่วงอายุ 20-30 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.30 ซึ่งถือว่าเป็นช่วงอายุที่เหมาะสมสำหรับการตั้งครรภ์ เนื่องจากมีความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ (Holmes and Margira, 1987) นอกจากนี้จะมีความพร้อมทางด้านร่างกายแล้ว ยังมีความพร้อมด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ ทำให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมได้ดี และสามารถปรับตัวสู่บทบาทการเป็นมารดาได้อย่างเหมาะสม ทำให้สามารถสร้างความรักความผูกพันกับทารกในครรภ์ในระดับมาก ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีอายุครรภ์ ตั้งแต่ 20 สัปดาห์ขึ้นไป ซึ่งระยะนี้มารดาจะเริ่มรับรู้การดิ้นของทารกในครรภ์ สามารถแยกแยะทารกในครรภ์ว่าเป็นอีกบุคคลหนึ่งที่แยกจากตนเอง และเริ่มมีจินตนาการเกี่ยวกับทารก ในครรภ์ (Bobak and Jensen, 1991) ซึ่งความคิดเหล่านี้จะทำให้มารดามีความรู้สึกรักผูกพัน มีการสร้างความผูกพันกับทารกในครรภ์มากยิ่งขึ้นไปด้วย

จากผลการวิจัย ความผูกพันต่อทารกในครรภ์ของมารดานอกสมรส จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ความผูกพันต่อทารกในครรภ์ของมารดานอกสมรสอยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับทารกในครรภ์ ซึ่งพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อความที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ ฉันพูดคุยกับลูกในครรภ์ของฉันอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.15) ฉันเริ่มเรียกชื่อเล่นแทนตัวลูกตั้งแต่อยู่ในครรภ์ (ค่าเฉลี่ย 2.67) ซึ่งอธิบายได้ว่า เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาตั้งครรภ์นอกสมรส นั้นถือว่าเป็นภาวะวิกฤติของชีวิตทั้งจากการ ตั้งครรภ์ และจากการเป็นมารดานอกสมรส ส่งผลให้หญิงตั้งครรรณ์นั้นเกิดความเครียดและความวิตกกังวล หมกมุ่นอยู่แต่กับปัญหาของตนเอง ทำให้ขาดความสนใจต่อสุขภาพของตนเอง ทารกในครรภ์ และ มีปฏิสัมพันธ์กับทารกในครรภ์น้อยลง (อาภรณ์ ภูพิชยาภรณ์, 2538) ซึ่งทำให้ในด้านการมีปฏิสัมพันธ์ต่อทารกในครรภ์มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ

ตอนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านมารดา ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล อัตมโนทัศน์ ความวิตกกังวล และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกับความผูกพันต่อทารกในครรภ์ ของ มารดานอกสมรส

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ

จากผลการวิจัย พบว่า อายุ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อทารกในครรภ์ของมารดานอกสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .1925$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เมอร์เซอร์ (Mercer, 1981) ที่พบว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป เริ่มมีความพร้อมในเรื่อง ภาวะทางอารมณ์ ทำให้มีความพร้อมในการปรับตัวสู่บทบาทการเป็นมารดา ซึ่งบทบาทของการเป็นมารดาที่สำคัญประการหนึ่งคือ การสร้างความผูกพันต่อทารกในครรภ์ ส่วนหญิงตั้งครรภ์ภาวะทางอารมณ์น้อย เช่น วัยรุ่น มักมีความยากลำบากในการปรับตัวเข้าสู่บทบาทการเป็นมารดา (กรรณิการ์ กันธะรักษ์, 2531) อายุของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคั้งนี้ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 21-30 ปี คือ ร้อยละ 57.30 (จากตารางที่ 2) ซึ่งอายุในช่วงนี้เป็นอายุที่เหมาะสมสำหรับการมีบุตร (จรรยาวัตร คมพัยค์ม์ และ อุดม คมพัยค์ม์, 2525 อ้างถึงใน รพีพรรณ เรื่องเดชอนันต์, 2539) ที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าวัยเจริญพันธุ์ เพราะมารดาที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป นอกจากจะมีความพร้อมทางด้านร่างกายแล้ว ด้านภาวะทางอารมณ์นั้นก็มิอย่างเพียงพอ ที่จะพร้อมดูแลและเอาใจใส่ ต่อทารกในครรภ์ และรับรู้บทบาทการเป็นมารดาได้อย่างดี สอดคล้องกับการศึกษาของ มณีรัตน์ ภาครูป (2526) ที่พบว่า หญิงมีครรภ์ที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป มีการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาได้ดีกว่าหญิงมีครรภ์ที่มีอายุ 20 ปี และต่ำกว่าสรุปได้ว่า อายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อทารกในครรภ์ของมารดานอกสมรส

ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อทารกในครรภ์ของมารดานอกสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .2095$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับการศึกษาของ รวีวรรณ พงษ์เทพ (2532) และ ขนิษฐา ไตรรัตน์ากุล (2533) พบว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มีระดับการศึกษาสูง จะมีความผูกพันต่อทารกในครรภ์ มากกว่าหญิงตั้งครรภ์ที่มีระดับการศึกษาต่ำ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคั้งนี้ ระดับการศึกษาที่พบมากที่สุด ได้แก่ ระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 40) รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 38) ซึ่งบุคคลที่มีการศึกษา

มักจะมีความสามารถในการประเมินไตร่ตรองใช้เหตุผลได้ดีกว่าผู้ที่ไม่มีการศึกษา ทั้งนี้เพราะการศึกษาช่วยให้บุคคลใช้ความรู้ ความคิดของตนเข้าแก้ไขปัญหาการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม สำหรับตัวมารดาที่มีการศึกษาย่อมแสวงหาความรู้ในสิ่งต่าง ๆ เช่น เรื่องเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ การเตรียมตัวเป็นมารดา และการเลี้ยงดูบุตร สนใจเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของตนเอง และทารกในครรภ์ ส่งผลให้เกิดความรักความผูกพันระหว่างมารดาและทารกได้ (นิคดา โชคบุณยสิทธิ์, 2530; และราตรี เทียงจิต, 2534) ดังนั้น สรุปได้ว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อทารกในครรภ์ของมารดานอกสมรส

ฐานะทางเศรษฐกิจ ไม่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อทารกในครรภ์ของมารดานอกสมรส ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับการศึกษาของ รพีพรรณ เรืองเดชอนันต์ (2539) และ อารมณ์ ภูพิชยาภรณ์ (2538) พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจ ไม่สามารถทำนายความผูกพันระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ และจากการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่พบมากที่สุด รายได้อยู่ในช่วงน้อยกว่า หรือเท่ากับ 2,000 บาท (ร้อยละ 70.8 จากตารางที่ 2) ถึงแม้ว่าจะมีรายได้ไม่มาก แต่กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดานอกสมรสที่พักอยู่ใน สถานที่พักพิงชั่วคราว ซึ่งเป็นสถานที่สำหรับช่วยเหลือกลุ่มมารดานอกสมรสที่ประสบปัญหาการตั้งครรภ์นอกสมรส ไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่มีงานทำ ให้อยู่เพียงชั่วคราว ซึ่งจัดตั้งโดยหน่วยงานรัฐและเอกชน ทำให้มารดานอกสมรสไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น ส่งผลให้มารดานอกสมรสที่ไม่ว่าจะมีฐานะทางเศรษฐกิจระดับใดก็ตามสามารถสร้างความผูกพันของมารดาต่อทารกในครรภ์ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นฐานะทางเศรษฐกิจจึงไม่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อทารกในครรภ์

2.2 อັตมโนทัศน์ของมารดานอกสมรส

จากผลการวิจัย พบว่า อັตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อทารกในครรภ์ของมารดานอกสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .4445$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย แสดงว่า มารดานอกสมรสที่มีอັตมโนทัศน์ในทางบวกจะมีความผูกพันของมารดาต่อทารกในครรภ์ดีไปด้วย ทั้งนี้เนื่องมาจากอັตมโนทัศน์เป็นความคิดเห็น ความเชื่อเกี่ยวกับตนเอง ความสามารถของตนและยังเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อพฤติกรรมมนุษย์ บุคคลที่มีอັตมโนทัศน์ดี หรือมีความคิดเห็นต่อตนเองในด้านบวก จะสามารถดำรงชีวิตและทำ หน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(Stuart and Sundeen, 1987 อ้างถึงใน มณีภรณ์ โสมานุสรณ์, 2536) เพราะฉะนั้น มารดาที่มี อึดมโนทัศน์ในด้านบวกมักจะสามารถรับบทบาทการเป็นมารดาที่ดีได้ โดยเฉพาะบทบาทในการ สร้างความรักความผูกพันกับทารกในครรภ์ของตน สอดคล้องกับการศึกษาของ เขาวลัดกษณ์ เสรีเสถียร (2530) และ มณีภรณ์ โสมานุสรณ์ (2536) พบว่า มารดาที่มี อึดมโนทัศน์ดี ความผูกพันระหว่างมารดาและทารกในครรภ์จะดีไปด้วย จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า อึดมโนทัศน์ของ มารดานอกสมรส โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$) อธิบายได้ว่า ในมารดาตั้งครรถ์นอก สมรสมักมีความไม่มั่นคงทางอารมณ์ หรือมีความทุกข์ต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ประกอบกับ ภาวะการเป็นมารดานอกสมรสซึ่งสังคมไม่ยอมรับ ต้องอดทนต่อคำติฉินนินทา และการดูถูกศักดิ์ศรีจากคนรอบข้าง อับอาย ทั้งตนเอง และครอบครัว (สุชาดา รัชชกุล, 2541) ทำให้เกิดความรู้สึก ต่อตนเองในด้านลบ หรือมีอึดมโนทัศน์ในด้านลบได้ ซึ่งอาจมีผลเสียต่อการสร้างความผูกพันต่อ ทารกในครรภ์ของมารดานอกสมรส

แต่เมื่อเข้ามาอยู่ในที่พักชั่วคราว ซึ่งเป็นสถานที่ที่มารดาตั้งครรถ์ต่อไปได้โดยไม่อับอาย ใคร มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลเอาใจใส่ เป็นที่ปรึกษา ตลอดจนให้การดูแลเรื่อง สุขภาพอนามัยของการ ตั้งครรถ์ ได้พบปะพูดคุยกับบุคคลรอบข้างที่มีปัญหาคล้ายกัน ส่งผลให้มารดานอกสมรสมีโอกาส ทบทวนปัญหาของตนเอง ยอมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง จะทำให้เกิดอึดมโนทัศน์ ที่ดี ส่งผลให้สามารถปรับตัวต่อบทบาทมารดาได้ดี พัฒนาความรักความผูกพันระหว่างมารดา และทารกในครรภ์ให้ดียิ่งขึ้น ไปด้วย ดังนั้นสรุปได้ว่า อึดมโนทัศน์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ความผูกพันต่อทารกในครรภ์ของมารดานอกสมรส

2.3 ความวิตกกังวลของมารดานอกสมรส

จากผลการวิจัย พบว่า ความวิตกกังวลมีความสัมพันธ์ทางลบกับความผูกพัน ต่อทารกในครรภ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = -.2349$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน การวิจัย สอดคล้องกับการศึกษาของ เอเวนท์ (Avant, 1981) พบว่า หญิงตั้งครรถ์ที่มีความเครียด ในระหว่างตั้งครรถ์จะมีคะแนนความผูกพันระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ต่ำด้วย จากการศึกษา ครั้งนี้พบว่า มารดาตั้งครรถ์นอกสมรส มีความวิตกกังวลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่า

มารदानอกสมรสมีความวิตกกังวลต่อการตั้งครรภ์ในครั้งนี้ ประกอบกับภาวะการเป็นมารदानอกสมรสยิ่งทำให้เกิดความวิตกกังวลมากขึ้น ซึ่งอาจส่งผลให้ขาดการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ความสนใจต่อตนเองและทารกในครรภ์ลดลงทำให้ความผูกพันต่อทารกในครรภ์ลดลงไปด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ กาฟเน่ (Gaffney, 1986) ที่พบว่า มารดาที่มีความวิตกกังวลสูงจะไม่สามารถแสดงพฤติกรรมที่แสดงถึงความรักใคร่ผูกพันที่มีต่อทารกได้ ทำให้มีผลต่อการเจริญเติบโต และพัฒนาการทางด้านจิตใจอารมณ์ ซึ่งเป็นส่วนในการสร้างรูปแบบบุคลิกภาพของทารกเมื่อโตขึ้น ดังนั้น ถ้าหากมารดาที่มีความวิตกกังวลมาก ก็จะมีผลทำให้ความผูกพันต่อทารกในครรภ์ลดลงด้วย

2.4 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของมารदानอกสมรส

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อทารกในครรภ์ของมารदानอกสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .3706$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับที่ Lalonde กล่าวไว้ว่า สภาพแวดล้อมหรือสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ประกอบหนึ่งใน 4 องค์ประกอบที่มีผลต่อสุขภาพของบุคคล ได้แก่ ภาวะชีวภาพ แบบแผนการใช้ชีวิต และการดูแลสุขภาพ (Lalonde, 1974 อ้างถึงใน ชุตินา บูรณชนิด, 2539) และสอดคล้องกับการศึกษาของ ผาณิต สกุลวัฒน์ (2537) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ซึ่งพบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพที่ระดับ .01 จากการศึกษาครั้งนี้ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของมารदानอกสมรส พบว่า มารदानอกสมรสมีความรู้สึกในทางบวกต่อสิ่งแวดล้อมในระดับมาก และอธิบายได้ว่าแม้กลุ่มตัวอย่างเป็นมารदानอกสมรสที่ตั้งครรภ์ ซึ่งถือว่าไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ทำให้เกิดผลกระทบทางจิตใจและสถานภาพทางสังคมมากขึ้น ทำให้มารदानอกสมรสบางคนแก้ปัญหาโดยการทำแท้ง หรือเมื่อทำแท้งไม่สำเร็จอาจตั้งครรภ์ต่อไปจนกระทั่งคลอด อาจทอดทิ้งบุตรไว้ตามโรงพยาบาลได้ เหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้เกิดจากมารดาไม่มีความผูกพันต่อทารกในครรภ์ ดังนั้น ถ้ามีสิ่งแวดล้อมที่ดีที่ช่วยส่งเสริมให้มารदानอกสมรสสามารถดำรงการตั้งครรภ์ต่อไปโดยไม่อับอายใคร เป็นสถานที่เพื่อหลบจากสังคมที่เคຍอยู่ระยะหนึ่งโดยมีบุคคลคอยดูแลเอาใจใส่ เป็นที่ปรึกษา ตลอดจนให้การดูแลเรื่องสุขภาพ

อนามัยของการตั้งครรภ์จนกระทั่งคลอด ซึ่งสิ่งแวดล้อมนี้เป็นปัจจัยที่เสมือนแหล่งประโยชน์ทางสังคมที่ช่วยส่งเสริมให้มารดานอกสมรสมีพฤติกรรมการปรับตัวที่ถูกต้องเหมาะสม (Andrew and Roy, 1991) เศษญความเครียดได้ดีขึ้น คลายความวิตกกังวล มีโอกาสพบทวนปัญหาของตนเองและได้พบกับบุคคลที่มีปัญหาคล้ายกัน ซึ่งทำให้เริ่มที่จะยอมรับการตั้งครรภ์ ส่งผลให้สนใจดูแลสุขภาพของทารกในครรภ์ มีปฏิสัมพันธ์และเกิดความรักความผูกพันกับทารกในครรภ์ต่อไป สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ไมเยอร์ และคณะ (Mayer et al, 1975 cited in Gore, 1978) พบว่าการช่วยเหลือทางสังคมจะช่วยลดความเครียดของเหตุการณ์ในชีวิตทำให้มารดาที่ประสบกับเหตุการณ์ในชีวิตเกิดความมั่นคงทางจิตใจ เนื่องจากมีผู้เข้าใจรับฟังปัญหา ให้คำแนะนำให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ทำให้มารดานอกสมรสสามารถเข้าใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ถูกต้องตามความเป็นจริง และมีวิธีการจัดการกับเหตุการณ์อย่างเหมาะสม มารดาสามารถปรับตัวได้ดี ซึ่งการปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดานั้นจะพัฒนาควบคู่ไปกับการสร้างความผูกพันต่อทารกในครรภ์ ดังนั้นสรุปได้ว่า ซึ่งสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ (Jones อ้างถึงใน ชูติมา มาลัย, 2537) ดังนั้น ถ้าหากจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับมารดานอกสมรส ส่งผลให้ความรักความผูกพันต่อทารกในครรภ์ดีขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การให้บริการมารดาตั้งครรภ์นอกสมรสนั้น พยายามควรเน้นเรื่องความผูกพันของมารดาต่อทารกในครรภ์ ตั้งแต่มาฝากครรภ์จนกระทั่งหลังคลอด มีการประเมินความผูกพันของมารดาต่อทารกในครรภ์ และให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเจริญเติบโต และพัฒนาการของทารกในครรภ์ รวมทั้งหาแนวทางในการให้มารดามีปฏิสัมพันธ์กับทารกในครรภ์ เช่น การเรียกชื่อพูดคุย การลูบคลำหน้าท้องหรือการมีปฏิริยาโต้ตอบกับทารกในครรภ์

2. ในสถานที่พักชั่วคราว ควรกระตุ้นให้พยาบาลและนักสังคมสงเคราะห์ให้ความสำคัญในการพัฒนาแนวทางการสร้างความผูกพันต่อทารกในครรภ์ให้มากขึ้น เพื่อป้องกันการทอดทิ้งทารกภายหลังคลอด และจัดสิ่งแวดล้อมภายในบ้านให้เหมาะสมสำหรับมารดา โดยเป็นสถานที่ที่ไม่เปิดเผย เนื่องจากมารดานอกสมรสต้องการความเป็นส่วนตัว บรรยากาศเงียบสงบ ร่มรื่น และสะอาด มีเจ้าหน้าที่คอยให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจ เพื่อให้มารดานอกสมรสได้เข้าใจตนเอง เข้าใจปัญหา ตลอดจนตัดสินใจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษา เปรียบเทียบ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกับความผูกพันต่อทารกในครรภ์ของมารดานอกสมรสในเขตกรุงเทพมหานคร และนอกเขตกรุงเทพมหานคร
2. ควรมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพในเรื่องของปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกับความผูกพันต่อทารกในครรภ์ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นมารดานอกสมรส เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็น ปัญหา อุปสรรค ที่มีผลต่อความผูกพันต่อทารกในครรภ์ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นมารดานอกสมรสนั้นเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน และสลับซับซ้อนเกี่ยวข้องกับ ค่านิยม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา อาจมีตัวแปรอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกับการศึกษาได้